

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

IV. Quis processus generatim à Iudice in iudicando sit servandus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

tunc enim non obstante mala fide, valere poterit collatio, ob contrariam rationem.

64 Tertius casus est, si quomodocumque propter falso allegata & probata, ei qui vere ius & titulum eius beneficii obtinuerit, adimatur beneficium, alterique, nulla cessione facta à precedenti beneficiario, conferatur. Ita quoad beneficia curata, recte Salon, loc. citat. cum auctoribus secundæ sententiæ. Et probatur generatim. Quia talis sententia in re est iniqua, & contra ius proximi, iustitiamque commutativam: Ergo nulla, ex communi regula dub. 1. posita; vtpote cui etiam in hac materia beneficiorum, nec ratio, nec ius positivum, nec constans aliqua Doctorum auctoritas quicquam derogat, vt ex dictis colligitur.

65 Et confirmatur. Quia communis sententiæ Canonistarum asserit, collationem beneficii, etiã simplicis, factam per sententiam declaratoriam in re iniustam, esse nullam. Alij vero plerique Theologi recentiores non immerito addunt, sententiam privativam nullo maiori, sed potius minori iure gaudere debere.

Nec ideo sequitur aliqua perturbatio in Ecclesia; quia nihilominus acta beneficiarii ita promoti, habentis titulum saltem coloratum, sunt valida, vt dictum supra dub. 1. n. 21. & recte etiam asserunt Salon loc. cit. & Aragonius q. 60. a. 6. post Glossam. & Abbatē in cap. *Nihil*, de electione & electi potestate. Et colligitur ex cap. *Infamis* 3. q. 7.

66 Probabilis tamen nihilominus est etiam contraria sententia; quam sequitur quoque Sa V. *Beneficium*. n. 18. vbi ait, obtinentem beneficium condemnati per errorem, sed secundum allegata & probata, iuste possidere.

67 Quartus casus est. Si in electione aliquid præmittatur, ob quod in iure expresse statuitur, eam non valere; quo modo Sa V. *Electio* num. 6. ex communi docet, electionem noctu factam, secundum iura non valere. Eadem ratione, institutio sine præsentatione patroni, non negligentis in præsentando, est nulla. Quod si Laicus non præsentet intra quatuor, aut sex menses à vacatione, Episcopus prouidet, vt notat etiam ex communi Sa V. *uspatronatus* n. 7.

Eodem pertinet casus ille, assignatus quoque à Salone loc. cit. & peculiariter spectans ad beneficia illa, quæ pro meritis litigantium conferenda sunt; si nimirum Iudex mala fide, adeoque contra allegata & probata, etiam per sententiam declaratoriam, alicui beneficium eiusmodi conferat. Cum enim in his beneficijs seruare teneatur substantialem ordinem iuris, plane sequitur, sententiam præter allegata & probata latam, validam non esse.

68 Alia ratio videtur beneficiorum aliorum simplicium; hoc ipso enim quod eorum collatio ab Episcopi arbitrio pendet, iam quidem is ad eiusmodi processum iuris non videtur obligari, nisi forte iam altera pars litigans aliquod ius iustitiæ commutatiuæ ad tale beneficium acquisierit. Quod tamen extra casum possessionis superius dictum, vix aut nunquam potest accidere; saluo interim semper in his ipsi etiam beneficijs iure patroni, de quo dictum.

Quod si aliqui non sint vocati ad electionem, cum deberent, possunt eam & irritare, & ratam habere: at si vocati non veniant intra terminum competentem, non sunt expectandi, vt notat Sa V. *Electio* n. 4. ex communi.

69 Extra hos casus, valet beneficii collatio, licet vtrunque secundum rem iustitig distributiue aliquo modo aduersa, vt quia v.g. per sententiã declaratoriam, beneficium, quamuis curatum, prætermisso digniore, collatum est minus digno, iuxta auctores 3. & 4. sententiæ. In quem sensum etiam Sa V. *Electio* n. 5. ait, electionem, si adsit eligentium consensus; etiam si desint iuris positivi solennitates, tenere in conscientia, nisi lex expresse dicat, ne valeat.

Et ratio est. Quia in cæteris casibus, nec ipsa collatio ita in re est iniusta, vt sit contra ius proximi, cui tale beneficium abiudicatur, vt magis suo loco patebit. Nec ipsemet prouisus, seu ex natura rei, seu ex aliqua dispositione iuris positivi, est inhabilis ad beneficium; nec ex parte collatoris deest vel auctoritas, vel sufficiens voluntas illud conferendi; nec vllus etiam modus ad substantiam rei necessarius, ex dictis.

70 Quo fit, vt hæc, quæ modo de causis beneficiorum dixi, nõ tam contineant exceptionem aliquam à communibus regulis dub. 1. & 2. expositis, de inualiditate iniustæ sententiæ, quam specialem earundem ad has beneficiorum causas applicationem.

Quomodo autem peccet Iudex, & an ad restitutionem teneatur, si pro sententia vel iusta, vel iniusta pretium accipiat, dicitur infra q. 6. du. 10. Optime Augustinus epist. 54. ad Macedonium: *Cum autem iudicia & testimonia, quæ nec iusta, nec vera vendenda sunt, iniqua & falsa venduntur, multo sceleratius vtiq. pecunia sumitur, quia scelerate etiam quamuis à volentibus datur. Ille tamen solet tanquam male sibi ablatam pecuniam repetere, qui iustum iudicium emit, quoniam venale esse non debuit. Qui vero pro iniquo iudicio dedit, vellet quidem repetere, nisi timeret vel puderet emisse. Vbi indicat eum qui iustum iudicium vendit, teneri ad restitutionem accepti pretij; non autem qui iniustum: quamuis & hic vtiq. teneatur ad restitutionem parti læsæ faciendam, vt pluribus dicitur loco citat.*

DVBIVM IV.

Quis processus à iudice in iudicando seruandus.

S. Thomas 2. 2. q. 87. a. 3. & 4.

SUPpono duo I. Iudicem triplici via procedere ad iudicandum posse, ex cap. *Qualiter & quando* 2. de accusationibus. Primo, via accusationis; cum adest accusator, qui ad probandum tenetur. Secundo via denunciationis Iuridicæ; in qua denunciante onus probandi non incumbit. Tertio, via inquisitionis.

II. Inqui-

II. Inquisitionem esse quadruplicem. 1. est generalis, qua Iudex in specie nec personam exprimit, nec crimen; sed generatim tantum inquirat, an sint aliqui in communitate pœna digni. 2. specialis simpliciter dicta, qua nempe aliquis & de crimine, & de persona in specie interrogatur. 3. specialis quoad crimen, utpote evidens & notum; generalis quoad personam, utpote ignotam, quæ multum conuenit cum prima. 4. specialis quoad personam, utpote iam generatim de scelere diffamata, & generalis quoad crimen, utpote ignotum; quæ quidem magis conuenit cum secunda.

72 **ASSERTIO I.** Ut iudex via accusationis procedere possit, ad interrogandos productos testes, sufficit ipsa accusatio: ad interrogandum vero iuridice Reum, requiritur semiplena probatio, (qualè facit vnus testis omni exceptione maior;) nisi crimen sit exceptum. Ita communis; & colligitur ex S. Thoma hic q. 67. a. 3. & q. 69. a. 2. Ratio petitur, tñ ex dispositione iuris, locis citandis: tum ex æquitate naturali; hoc enim velut æquilibrium optime, & Rei simul, & communitatis iura seruantur. Debet autem is testis ab Accusatore distinctus esse, ut bene docent Caietanus q. 69. a. 2. & Valentia quæst. 13. pun. 2. cum glossa super cap. *In omni*, de testibus. Quicquid dicant Sotus 5. de iustitia q. 6. a. 2. & Carbo quæst. 21. de restitut.

73 **ASSERTIO II.** In via iuridicæ denunciationis, quando nullus testis est productus, institui quidem potest generalis inquisitio; sed nec ipse Reus, nec alij de Reo interrogari speciatim possunt: nisi forte loco accusationis, indicia, vel infamia, aut quid simile occurrat, ut inquiri possit etiam speciatim. Ita ex comuni docent Caietanus, loc. cit. & Valentia q. 13. pun. 2. Delrius lib. 5. disquisit. sect. 1. Sa V. *Judiciales actus*; licet Sotus citatus asserat, propter solam denunciationem, speciatim interrogari posse Reum.

Sed contrarium ex eo probatur; nam si Accusator solus non sufficit, ad iuridice interrogandum Reum, cur solus denunciator? cum testis, qui facit semiplenam probationem, æque debeat esse distinctus à denunciante iuridice, atque ab accusante, ut colligitur ex citat. glossa cap. *In omni*, de testibus. Secus est, quando proceditur via denunciationis, non iuridicæ, sed fraternæ, ut recte Valentia citatus, & dictum supra disp. 2. q. 5. dub. 5. Vbi tamen nihilominus charitatis, & existimationis fratri debitæ ratio habenda est, ut ibidem pluribus dictum.

74 **ASSERTIO III.** Ad generalem Inquisitionem instituendam, aut specialem, solum quoad crimen notorium, sufficit ipsum per se officium Iudicis. Ita ex communi docent Syluester V. *Correctio* n. 6. Nauarrus manual. cap. 18. num. 58. & cap. 25. n. 33. Petrus Nauarrus lib. 2. cap. 3. à. n. 157. Valentia q. 14. pun. 1. Lessius cap. 29. dub. 3. post Angelum, Paludanum, Ioannem Medicinam & alios. Primum patet ex cap. *Sicut olim*, de accusationibus, & cap. *Romana*, de censibus in 6. Secundum, ex cap. *Quidam maligni*, causa 5. q. 1. quicquid in contrarium dixerint Sotus & Cai-

tanus loc. cit. Ratio est. Quia hæc est tacita voluntas Reipublicæ, quæ offenderetur, nisi id fieret.

Nec tamen ideo statim tenentur interrogati, aut reus ipse etiam sub excommunicationis comminatione vel iuramento postulati, pandere occultum malefactorem, iuxta comunem, & cap. *Qualiter*. 1. de accusationibus; etsi contrarium olim, alijs Magistris repugnantibus, respondisse S. Thomam, cum adhuc Baccalaureus esset, refert Syluester V. *Correctio* n. 6.

Id ipsum etiam interrogatis esse significandum à Iudice, tradunt Nauarrus, Sotus citati, Salon quæst. 67. a. 2. controuersia 3. & Petrus Nauarrus num. 154. Sed hoc non probatur. Et contrarium verius docent Caietanus tom. 1. opusc. ult. responsione ad 5. Lessius loc. cit. & Henriquez lib. 3. de pœnitentia cap. 25. n. 9. qui etiam addit, posse à Iudice alios induci, ut pandant, autorem criminis manifesti, etiamsi persona sit occulta; licet hoc multi negent. Ratio est; quia affectu iustitiæ, seu publici boni, licite malefactores Iudici manifestantur, quamuis occulti.

76 **ASSERTIO IV.** In speciali inquisitione criminis non excepti; sicut etiam in quarta illa, ut iuridice interrogari, & in testem vocari possit, persona à Reo distincta, requiritur communi iure, personæ & criminis, aut saltem ipsius personæ, in posteriore casu, publica infamia. Ita cum Sancto Thoma quæstio. 70. articulo 1. Valentia quæstione 14. pun. 2. alijque communiter omnes. Et habetur ex cap. *Inquisitionis*, & cap. *Cum oportet*, & cap. *Qualiter* 2. de accusationibus.

Intelligitur autem per infamiam rumor proborum, & quidem maioris partis, siue populi, siue parochiæ, siue viciniæ de commisso crimine, à tali persona, ut colligunt Doctores ex cit. cap. *Inquisitionis*.

77 Addit Beia casu 32. & vtriusque iuris peritorum testimonijs probat communi iure requiri, ut talis infamia proberur minimum per duos iuratos testes, qui scilicet testentur, non quidem se à maiore parte populi audisse, ut vult Glossa in l. 3. ff. de probationibus, id enim fere impossibile est; sed qui testentur, se ita publice audiuisse, vel ita passim dici, ut ex Baldo notat. Lessius cap. 29. dub. 16. Quin etiam multas alias conditiones, ad probandam famam requisitas, recenset Delrius lib. 5. sect. 3. adducens Clarum, & alios Iuristas asserentes, nunquam se vidisse processum, in quo repererint famam publicam legitime fuisse probatam.

78 Intelligitur vero assertio prædicta, nisi in casu aliquo adsit notorium iuris, aut facti, de crimine à tali persona perpetrato; id enim plus est, quam infamia; unde si præcedente infamia licet iure inquirere, licebit etiam cum res est notoria, ut cum Reus confessus est crimen occultum in iudicio, etiam coram paucis, & ex occasione, ut coram suo iudice & notario, iuxta cap. 1. de accusationibus in 6. & comunem: id enim vocatur *notorium iuris*; secus, si confessio

querer communem illam sententiam; adeo ut si in talem non legitime confessam aut convictum iudex sevens, cum non patiatur Ecclesiastica tradi sepultura, peccet mortaliter, & actione iniuriarum conveniri à propinquis defuncti possit, iuxta capit. Placuit, & capit. ex parte, de sepulturis. Neque hæc in re, inquit, praxin contrariam proferunt Doctores, sed omnes volunt unanimiter, quoad hoc iura servari.

111 **ASSERTIO IV.** Licitum tamen est iudici, protestationem interponere, & litem ceptam contra mortuum prosequi; seu agendo in locis, ubi bona confiscantur, ad bonorum confiscationem, aut saltem ad memoriæ damnationem, & ut corpus sepultum post condemnationem possit exhumari, & ossa comburi. Ita ex communi Delrius lib. 5. sect. 19. post Gomezium tom. 3. casu 1. num. 80. Clarum q. 51. num. 14. & Simancham in praxi tit. 62. & 56. Poterit tamen, inquit Delrius, iudex sinere corpus sepeliri, cum protestatione, & litem ceptam contra mortuum prosequi, citatis ad defensionem ipsius, quorum interest, ut in hæresi crimine serventur. Nimirum, quia huius, (ut & hæresis) excepti criminis natura est, ut morte non finiatur, sed contra mortuum procedi in eo possit.

Sed quot annorum spatio curritus contra mortuum agendi? Putarem, inquit Delrius, in hoc crimine, quoad bonorum confiscationem, non posse agi post annum quadragesimum; ad memoriæ tamen damnandam adhuc agi posse, iuxta ius canonicum, docent etiam Brunus de hæresibus lib. 5. cap. 17. & Simancha tit. 62. num. 7. ex capit. ult. de prescriptionibus in 6. Sed ius civile videtur, quinque annis tantum spatium exigere, iuxta legem 2. Cod. de apost. & glossam in legem Manichæi cod. de hereticis; cui in foro civili standum, ut ex communi tradunt etiam Gomez num. 81. & Clarus §. fin. q. 52. num. 24. & colligitur ex dictis supra quæst. 1. dub. 6. n. 99.

DUBIUM V.

Qua ratione, quibusve medijs Veneficia auertenda, aut extirpanda sint.

Ad S. Thomam 2. 2. q. 67. a. 3.

112 **N**ON contentus esse Theologus debet criminis veneficij malitiam ac pernitiem intelligere, & ob oculos ponere; sed necesse est etiam, modum ac rationem ostendere, qua aduersus illud pugnandum sit. Vbi quidem duplex quæstio explicanda occurrit; prima, qua ratione veneficia seu maleficia auertenda sint, ne cui noceant; altera, qua ratione hoc crimen, quod diaboli tyrannide & hominum malitia adeo inualuit, è communitate extirpandum sit.

113 **Q**UOD ad prius quæsitum attinet, reuocandum est in mentem, quod tom. 1. disp. 5. de Angelis q. 6. dub. 7. docuimus, diabolum per se quidem immediate ac directe non posse vlli damnnum corporale inferre, nisi speciali Dei permissione interueniente; sed nec per sagas etiam, nisi Deo ob bonum finem permittente. Quare cum omnis hæc res à diuina,

prouidentia pendeat, optimum medium ad auertenda & euadenda maleficiorum damna, est spes & singularis fiducia in Deo, tum quotidianis precibus, tum vitæ honestate conscientiaque puritate comparata, iuxta illud psalm 90. v. 1. *Qui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei calis commorabitur;* & illud Apostoli Rom. 8. v. 31. *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* Quod si nihilominus Deus aliquando etiam bonis, & in ipso confidentibus, mali quiddam à maleficis obuenerit permittit, id dubitandum non est, ad maius eorum bonum, siue in hac, siue in altera vita cessurum; ut cum S. Iob accidit, qui post diaboli afflictionem, longè maiori postea, quam vnquam antea felicitate & prosperitate recreatus fuit.

Atque cum hac præsertim moderatione accipio illud, quod scripsit Aureolus in 4. dist. 34. q. vn. a. 2. *Difficile quidem esse loqui de diuina potestate; sed de congruentia videri dicendum, quod cum diuine iustitiæ semper admisceatur misericordia, etiam ultra condignum, ex parte hominis; non puto, inquit, quod hominem existentem in gratia Deus permittat, de communi lege, deduci virtute maleficij usque ad mortem; sed loquendo de homine existente, vel qui præfuit in culpa, qua mereatur mortem; ac per hoc fiat excacatio tam agentis, quam patientis, quam etiam circumstantium, non video, cur sit irrationale.* Ita Aureolus.

114 **P**RÆTER hoc generale medium, sunt hæc specialia. I. Confessio peccatorum & expiatio conscientia. Sicut enim peccata mortalia singularem Dei protectionem auferunt, ita eorundem expiatio per poenitentiam eandem restituit: & ex historijs notum est, nonnunquam domorum infestationes diabolicas per sacram confessionem totius familiae fuisse sublatas.

115 **II.** Missæ celebratio in locis, quæ nocturnis spectris infestantur; cuius rei luculentum exemplum, præter alia recentiora, extat apud Augustinum lib. 22. de ciuit. cap. 8.

116 **III.** Exorcismi Ecclesiæ, qui vim habent, tum ex Christi institutione, qua Deus hanc potestatem Apostolis, alijsque Ecclesiæ ministris consignauit; tum ex persona Ecclesiæ, cuius nomine recitantur; tum in primis ex Christi nomine, morte, ac meritis, quæ in eiusmodi exorcismis aduersus diabolicas infestationes veluti antidoti loco obijciuntur.

117 **IV.** Imago S. Crucis domorum, cubiculorum, vel thalammorum ianuis inscripta. Quem vetustum fidelium vsum testantur Cyrillus lib. 6. in Iulianum, Rufinus lib. 2. hist. cap. 29. & Ephrem ferm. in S. Crucem ubi ait: *Coronemus portarum frontes ut Christiani; & non ut gentiles atque pagani lauris, aut frondibus, alijsque barbarum generibus. Error Idolorum destructus est: mors spoliata est: inferorum captiuius reuocata est: imperium errans mulcorum Deorum confectum est: homo liberatus est: Dominus regnavit à ligno: creatura laetatur: Crux dominatur: quam omnes adorant Gentes & populi, tribus & lingua. Crucem depingamus & insculpamus in ianuis nostris.* Vnde est illud Ecclesiæ: *Ecce Crucem Domini, fugite partes aduersæ; viciis leo de tribu Iuda.*

118 **V.** Signum S. Crucis, eiusque frequens vsus, Hoc scuto aduersus diabolum, eiusque infestationes, vsi sunt Sancti, Antonius teste Hieronymo in